

Bo Grin JENSEN

I ASTRONAUT

Ekscentrični geniji

Nejake zelene boje proleća odozdo,
Devičanska belina zime odozgo.
Hoću da verujem da ima 13 godina ali kunem se:
Jedan nežni pauk dotakao je njegovo čelo
I čvrsto postavio bore smelog iskustva,
Gde nedostajuće oko stvara zvezdu.
Nežne su i gaje se kao mleko prijateljstva,
Te sveće bliznakinje iz prostora legendi.
Njegov glas je mek kada mi drži lekciju:
'Da, izvesno sam mukotrpno radio na sebi u skladu sa zakonom.
Bio sam malčice nametljiv u poslednje vreme.
Imate li nešto protiv da navučem zasune?'
Smeši se umorno ispečeno žutih zuba
Koji drže lulu od ilovače s dugom kragnom od bambusa.
Mi smo dvojica malih budista postavljeni vis-a-vis
Prema ovom snu o znanju koji traje do kraja života.
U proleće 68. posećujemo često "Diogenov klub",
I nijedan vrabac ne pada uzalud na zemlju,
Gde sveća čvrsto stoji u svom krugu. Sunce
Je visoko iznad hrasta i senka je duboka ispod brestova.
Uzmi bus 32 u Amazonskoj ulici. Nađi Violinsku ulicu
Gde je tvoj otac rekao da će se pagoda nalaziti.
Ponesi knjige kući sa zavetom o uvidu.
Poljubi vетar za zbogom pre nego što prođeš kroz kapiju
I znaj da se nikad ne možeš vratiti.
Žrtvujemo bogu reke dok pušimo.
Igramo šah i gradimo zamkove
Dok je još kratko leto na putu
Preobraženo figurama i sporom smrću
Do mesta gde senka pada poslednje dobre jeseni.
Nikada nisam razumeo šta je pošlo loše,
Zašto si ostao u svojoj sobi
Dok smo svi mi ostali izašli da plešemo

I izgubili srce zbog sirena buke
Jer smo odlutali tako daleko da nismo
Više mogli da nađemo put do sobe.
Čujem da si još napolju
I da crtaš poznati lik u četvrti
Tvojim biciklom, tvojim masivnim obrisom
I pogledom koji ne želi da se sretne s pogledima drugih.
Izgradio si bastion тамо
Gde smo sedeli u dimu i učili,
Eksentrični geniji bez porodica
I stvarnosti. Šaljem ti jednu misao,
Brate, dok pratim čerku u školu.
Greje lovcu srce kada zna
Da neko uprkos svemu čuva zakon.

Astronaut

Zaboravili su me gore pošto je rat prošao. Ponovo se počelo pričati o vremenu, a rastinje se željno dizalo. Mršavi muškarci sa brdâ pošli su kućama i svojim ženama. Deča su počela ponovo da se smeše snagom koja pokreće cveće, i tramvaji su se pojavili u poplavljеним ulicama. Muškarci i žene prolazili su između stanica svakog bogovetnog dana, i godine užasa i avantura, o kojima su trubaduri mislili da će pevati sve dok je svezta i veka, postadoše zapanjujuće brzo jedno čudnovato sećanje, zajedničko i pomalo bolno, nešto o čemu se čutalo u društvu, jer se niko nije precizno sećao i niko zaista nije ni imao volje da se priseca.

Ne zameram im ništa. Oprštam im što su zaboravili program, što nisu želeli da se sete i što su pustili jednog ugašenog čoveka da visi тамо gore, uhvaćenog u najžešći vrtlog orbite poput Iksiona koji se neprestano vrti u kovitlacu. Moje srce kuca brže pošto su konačno došli, jer ko može podneti da se oseća zaboravljen, ali ponekad kasno noću pitam zid i sebe samog, nije li prijatnije ako bi se samo ugasilo svetlo.

Ne razumem njihov novi svet (boje, pravce, buku), njihove pesme koje nisu istinske pesme. Ne prepoznam svoju ženu (leđa, držanje, način ustajanja). Ni svoju decu ne poznam. Njihove okrutne igre plaše lovca, sporog čoveka kojeg krstiše Astronautom, i ponekad kasno noću pitam zid i zid odgovara: na račun svih snova poznaćeš viziju.

Lutalica

Napolju su ponori i vetrovi od kojih se vrti u glavi,
Zveri bez drugog imena osim onog koje im ja dam
Sa zubima koji se zabadaju u putnikov obraz
Do umornog srca dospeva strah.
I uvek je vetrovito, izlazak sunca više

Upravlja ka zvezdanom brodu. Ovde dole
Idem ulicom u svetu koji liči na
Grad u vrevi pod vodom. Pričam
Ponosno mojoj stranoj deci
O šumi tišine i proplancima na Veneri,
Dvostrukom svitanju u senci Titana
I vrtlogu dve nautičke milje zapadno od Marsa
Gde sirene pevaju o čežnji za rodnim krajem i nostalgiji
Dok um ne poželi da više ne zna
A sposobnost da se čezne ne ishlapi.
Moja deca me ljubazno posmatraju. Rado
Bi obradovala staraca i slušaju
Sa trpeljivom skepsom izmišljotine
Koje im pričam o latalici
Koji je video Hristovo lice u magli pored Saturna
I dotakao đavolovu kosu pored Oriona
Gde je Buda izvesno morao da provede bar jednu noć.
(Napolju nema noći. Napolju je
uvek noć.) Ne veruju u to. Ne veruju mi,
i ja se ne usudujem da im kažem ko je to.
No, dobro. Dokle se sa radošću
Prilazi smrti. Gledam
Svoju ženu i smešimo se jedno drugom.
Pišem sunčevo ime plavim
I delimo ovo stanje
Dok sređujemo stare fotografije.
Gasimo ovaj oganj života
I zovemo to sećanjem.

More tišine

Moj je život sada više od kiše prašine
Ili mirisa trave kada je vrt tih.
Vozimo se kolima do supermarketa.
Sreda je posle podne, malo pre 12
I moja čerka diktira svoje najluđe želje
Sa mesta u kolicima koja guram unaokolo.
Ima neke oštchine u biću stvari,
Jedna plava kesica kafe, žuti kolut sira,
I držim oboje čvrstom belom šakom,
Koja je mirna kao božanske slike izrezane u kamenu.
Plaćamo to što smo kupili
I napolju na parkiralištu

Nebo se spustilo i smračilo,
Preći ili grad ili sneg.
Mrak provlači svetlo kroz bele automobile,
I svet čvrsto stoji na usporenom filmu.
To je ovaj odzvanjajući otkucaj srca.
To je ovaj divovski zagrljaj svakodnevice,
I uviđam da je ovo to mesto. To
Sam se ovde rodio da bih sada stajao.
Ne shvatam tu sporu dramu
Što su buka i boje zaista bili.
Koliko mogu da vidim nema
Više ni ostatka haosa ni gladi.
Shvatam da nikada
Neću hodati po Mesecu.
Nije mi bilo skrojeno
Da budem ta vrsta astronauta,
Ali u kiši i slaboj svetlosti van bazara svakodnevice
Stojim na dnu Mora Tišine.

Nedostaje mu čekanje

Ide mu dobro, kalendar mu je pun. Ide na sastanak i ponovo ide automobilom, glatko izbrijan do beskožnosti i obavijen u biljni parfem Faberžea, kada neko poziva telefon u njegovom džepu. Neki nejasan glas, žena mislim, ali ne mogu biti siguran, a on mi naravno neće reći ko je to. Mislim da li me se uopšte seća ili da na nas druge još ozbiljno gleda. Ide na randevu sa šeficom marketinga i vozi se crnim automobilom za sledeće pokazivanje. Mora da ide pre kraja, ima sastanak s producentom ili treba sam da intervjujuše nekog. Napolju su hladnoća i kiša. Može da se smrkne. Može da počne da pada sneg.

Ide mu dobro, gledam ga sa strane. Kladio bih se da nije video svoju decu ili se dobro naspavao otkada je poslednji put bio na godišnjem odmoru i letoo sa celom svojom porodicom koja se ne pegla do Malage, Velsa ili danske Zapadne Indije, odakle je slao razglednice, i gde je, mislim, nalazio vremena za nešto drugo osim da piše reportaže za večnost u Dablinu, Kanu ili Rejkjaviku. On putuje samo u "prvi svet". Ne želi da ga vide mrtvog u Bosni ili Ruandi.

Možda je on jedan od onih kameleona koji se prilagođavaju svemu. Mislim da sramota ili zebnja nisu osećanja koja više može da oseti. Možda mu je krv apsorbovala virus koji svi opisuju ali niko ne objašnjava. Ne treba da me čudi ako ide samo napred i stvarno tako govori zidu. Poslednji je tvrdio da ćemo se uskoro sresti i preplivati bazen nekoliko puta pre nego što budemo porazgovarali u sauni. Bilo je to pre nego što su ga videli sa ministrovom prijateljicom, ali zamišljam da je mislio to što je i rekao: Nedostaje mu da uzalud čeka na kiši na nekog ko ga voli, a taj nikako da izade.

Ćerka

U mom detinjstvu stvarnost je bila od trave
Okeana s ružom vetrova
I velike kade s peskom na dnu;
Jedna staza do šume udružila se sa suncem
Ljuljaška je rušila horizont
I stavljala svet na kocku u leto

U mojoj muževnosti uživanje moje čerke je
U dodiru toplog aluminijuma
Previše sjajnog da bi se gledalo u sunce
Sreća ide sama s njom
Dok vетар peva u gelendere
I šapuće da je trava stvarnost

Znam da je bilo više vremena
Više života i svetskih priča
Ali ovo je sada što biram da se setim:
Ove dece sa dolaskom na svet
Ovih halapljivih dečaka i devojčica u vrtu
Ovog nežnog brodoloma u zelenom univerzumu.

MRAČNO LETO (PREDGRAĐE)

U leto

U leto table treba da se čiste od boja
I stvaranje da ponovo gori na filmu
Iznova ćemo zaposeti plaže milovanjem
I zauzeti okna kuća kao deca

(deca smo bili u podrumima početka:
jutro nas je poznavalo po našim biciklima i
svrgnutim pticama svakog dana
u nadi da će biti vetra preko viših planina)

Stranice će čekati u sveže odštampanim knjigama
Uvelo cveće se bacă
I voda u vazama se menja
Kutlača će zameniti šake
Pesme koje sada pevamo odzvanjaće drugim tonom

Duboka senka

Ovde je predgrađe još jedno stanje
Polusan, poluzaspalost, poluslika na
Toj stvarnosti koja beše u početku
Toj istoriji sveta koju sam jednom znao
I kojoj nikad druge nisam ozbiljno učio

Ovde ću ići ovog mračnog leta
Nevidljiv osim za one s očima
Duboka senka će se setiti svoga brata
A sunce će me od tada prepoznavati

I to će biti kraj stvaranja zaliha
Pritisnuću obraz o čelo
Na magloviti porozni zid sumraka
I neće moja lobanja pući
Ovo mesto ne poznajem tek tako
Ovde sam počeo da pišem

Isti čovek

Moji očevi su sahranjeni ovde
Njihova imena stoje na istom spomeniku
Kada mislim na reč jednoga
Čujem često glas drugog
Njihove oči i lica slivaju se u jedno
Mršavi muškarci sa cigarama i lulama
Naborani za više života
I slepoočnice su im visoke kao nebo u maju
Stiskam mirne šake
Sunčam se na njihovom zlatnom osmehu
Moji su očevi došli u različite dane
Živeli su svako svoj život i otišli
Ne upoznavši jedan drugog do kraja
Ali kao čežnja i žudnja i smrt
I sećanje je takođe demokratsko
Imena se više ne razlikuju
Postala su za mene isti čovek

Vrabac

Čovek je ovde bliži nebu
I bliži zvezdama
Ne volim zvuk mesta
Ali znam kako stvari funkcionišu
Posle kiše za mračnih dana
Hladnoća seda natrag
Kao inje u Božju bradu

Neki putuju u druge zemlje
Drugi se brinu samo za bolje vreme
Vratiću se tome
Kada mi se dan približi

Najmanji vrabac
Leti najdalje
I najjače pogada kišu
Hvata se s njom u koštač svojim kljunom
I probija štit tamo
Gde su veće životinje pokušale
I pale. Možeš
Ih videti kako leže u podnožju lestvi.
To je zato što je vrabac
Najbliži Bogu.

Moj prijatelj koji treba da umre

Sudeći po svim stvarima
Koje sam video i naučio na putu
Vreme upravo stiže
I kraj nije tako daleko

Neće biti sutra
Jedva da će biti i sledećeg dana
Ili pak prekosutra
Ali iskoristili smo više od života
Nego što nam je ostalo

I ja ču nestati
U kući s mnogim sobama

Gde igle i sonde stavlja u meso
A sama svetlost je radioaktivna

Moj prijatelj koji treba da umre
Isprčao mi je na kraju
Da će mu više nedostajati bioskop
Od vremena i dana
Ali ipak najviše vrednuje poslednji film:

«Ima tako mnogo soba
Koje ne poznaješ
Toliko izuzetnih stvari koje činiš s nekim
Tih ponižavajućih nemogućnosti da se imenuje
Poslednjih pokušaja da obrnu tok raka
Pomaže kada se to gleda iz sale
Kao što smo ti i ja uvek gledali film»

Nisam mu verovao
Mislio sam da me teši
Ali sada znam da
Ću reći isto
I moja žena i moja čerka
Će razumeti

Zato sahranite moje srce u Kastrupu
Pokrijte grob stripovima u boji
I starim knjigama koje sam imao po dve
Zaboravi da sam te ikada napustio
Uzmi me ovde, ja sam tvoj sin
Uzmi me sada i napiši moje cifre
Na spomeniku sa imenima očeva

Po tome će me se sećati
Trebalo mi je dugo da nađem put
Ali krenuo sam kući pre večeri
Trebalo mi je dugo da odrastem
Ali sam na kraju postao otac

II

LEGENDE O OKUPACIJI

Posle škole

Mrak mora da je bio
 Naročito potpun i kompaktan
 Gmizali su u podrumima, na potkrovljima i u suterenima
 Pored ognjišta začepljenih gorivom lošeg kvaliteta:
 Sama ljubav bila je racionisana
 I masne nalepnice smo koristili umesto butera.
 Kažem ti, sine, bili
 Smo pravi dečaci.

U arktičkoj zimi bez milosti
 Srce nije poznавало drugo do čežnju
 I kasnije su svi legendarni ujaci
 Koji su odradili svoje u tajnoj vojsci
 Čak i ujak Leif koji je prešao neprijateljima
 Bili smatrani mučenicima u bici na Istoku.
 Pričajmo još malo, tata,
 Kaži mi koliko dugo.

Pili su tečnu čađ i sirovi špiritus
 Pušili su piljevinu koja je varničila, duvan sa Fina
 U predratnim lulama od svetog drveta
 Bilo je to vreme bicikala i svet sirena
 Zemlja je morala dole ako bi zatrudnela
 A on je učio da se saginje pre nego što glas postane dubok.
 Kako ti je bilo, dečko?
 Šta si naučio?

Pesma je bila sentimentalna higijena:
 Bori se za sve što voliš

Moja mati, devet godina, posle bombe

Postoji slika moje majke kako стоји
 Na ulici u Reneu kada je bomba pala
 Ima devet godina i plazi jezik
 Koncentrišemo se izbezumljeno

Da bismo naučili pejzaž ruševina
Iza njenog bezobraznog smeška nalik isplaženom trolu
Ali detalji se stapaju
U toj svetlosti osmeh je najjači
I ratno sunce bledi u odnosu na njega

Sećamo se jedino
Tog čuđenja nad rastojanjem
Nad time što je vidimo živu
Kada je svet bio mlad

Bestežinski

Zima je
Tetovaža mi krvari
I koža je kruta
Ali sanjam o pticama
I moru i suncu
Sanjam o tebi
Da se pračakam i udaram
Savršenu dugu preko neba
Kao glatku ribu u vatri
U jednom nepopustljivom trenu
U kojem me more ne drži
Skočiću sa dna
I zaboraviti svet u svetlosti
Tamo gde nalećem
Svojim životom na tebe
To me može držati do vatre
Ja sam kao Smokey Robinson
Ja sam sunčev sjaj u kišnom danu
Piću vino
Ješću meso
I smejaću se svom prevrtljivom umu
Smejaću se kao bestežinski
Svom životu upravo ovde

Legende o oslobođenju

Iza garaže u Kastrupu
Kristijan je imao pravi nemački šlem
Tvrdoglavi suvenir njegovog poljskog oca

Koji je bio radnik u pivari
Žudeli smo za čelikom i obožavali ga
Masturbirali zajedno u špilji
I zaklinjali da će mo se boriti kao Battler Britton

I sanjao sam da sam dobio taj šlem
Ležao mi je u rukama, topao i gladak
I stajao sam u školskoj auli gde je sunce
Zabadalostrelice svetlosti kroz treperavu prašinu
U vibrirajućoj ošamućenoj tišini
Čelo mi je napuklo i mozak
Mi je iscurio u šlem kao krvavo jaje

Čitali smo u državnoj
Brošuri svakoga dana
Ako rat dode
Neprijatelj ne treba
Da nas nađe u krevetima
Iskričavi govori
Kubanski signali
Blokada u jednom radiju
Predgrađe 1962
Konjica od tikovine
Šarene zavese
Godina posle zida

Pravi dečaci

Skoro da sam sada kod okna
Ponovo nosim kratke pantalone
Zakopavam se dole silazeći čeličnim lestvicama
I nedostaju mi reči za sreću koju osećam
Što se ponovo prizemljujem u devedesetšestu

Pričaj mi još malo, tata,
Kaži mi koliko dugo.
Kažem ti, sine, bili
Smo pravi dečaci.

III

ROKOKO

Samo mi se nekako čini, Preben, da je obeshrabrenost trenutno istetovirana svima nama.
Fleming Toft

LOGOR

Ovo je logor. Epidemija je besnela četiri dana i noći i poljske bolnice uzaludno se bore. I lekari se sklanjaju od infekcije, kojoj niko ne može da da važeće ime. Gledamo bolesne kako hropću i jauču u šatorima, koji su jamačno jednom bili beli, ali sada dobijaju boju džungle i bolesti, dok poslednji ljudi nezaraženi virusom razmenjuju umorne zabrinute poglede. Čovek je s one strane samopožrtvovanja. Dozvoljeno mu je da povraća i da se znoji.

Rez na pacijentov p. o. v. Vaša koža je pokrivena gnojavim ranama i žutim čirevima koji liče na arpadžik. Gledate negovateljice i preplašene lekare u skoro sakralnom i jasnom odsečku vremena. To je veliki čas postavljača filtera: slowmotion razvlači pokrete, kamera fokusira meko i čini ih koracima svetaca. Jer pogled umirućih se čini hladan, hladna čvrsta ruka na čelu koje gori, dok pogledi idu ka nebnu. Ono je plavo oko sunčevog ovala, koje izgleda da raste iz sata u sat, postepeno kao što vatru krvari. Zagađena voda održala je život, ali poslednji kanisteri su sada popijeni.

Rez na lice negovateljice u krupnom planu. Kao prvo, ona čuje helikopter i gleda gore s nadom u očima. Zvuk centripetalnog rotora raste, iz šatora teturajući se izlaze pacijenti i liče na vojsku leproznih. Glasovi pevaju od sreće. Uprkos svemu molitve su uslišene, nisu juče uzalud govorili varničeoj radio stanici. Kada su se baterije konačno istrošile. Sa redovnim snabdevanjem, može se iznova boriti.

Pompezna muzika iz neke uvertire zamire, dok mašine zastaju u vazduhu. Serum može de preokrene i ono nepovratno. Treba da se počisti u šatorima. Mrtvu decu valja sahraniti. Ipak će biti razloga da se živi. I upravo tada, kada svetlo olakšanja nalazi put i do najskrivenijih kutaka lazareta i prenosi se na oči umirućih, dok napukli glasovi hvale Gospoda i ruke se pružaju k nebu u zahvalnosti, upravo tada letelica oslobađa teret.

Vidimo ponovo logor odozgo i znamo da eksplozija dolazi još pre nego što iznenadna tišina detonira. Kasnije šalju ljude da poubijaju poslednje nevine i spale sve što se mora od svedočanstava života i epidemije. Ovaj proces se vidi u potresnoj montaži, skokovitim rezovima snimaka načinjenih ručnom kamerom iz samog centra haosa. Posle čišćenja mašine se povlače, a kamera se podiže s njom. Vidimo kako se dno kratera smanjuje na zelenoj zemlji, pre nego što se džungla ponovo ne sklopi oko mesta. Tek tada voze najvažnije ljude i znamo da film izistinski počinje.

PRIJATELJICA

Moja prijateljica zove iz Grčke.
Mogao sam da čujem sunce u vrtu; sedeo
Sam u kancelariji postrance prema prozoru,
S kišom, saobraćajem i pet rupica za svež vazduh
Koje su devetorica muškaraca u plavom sa zadovoljstvom izbušila u kamenu.
Čeznuo sam da budem тамо. Nisam
Imao izbora. Skoro da sam mogao omirisati vetar,
I mogao sam je videti kako стоји тамо s telefonom.
Sunce je bilo tako остро, da je probijalo haljinu,
Koja se razapela u njenom raskoraku.
Iza је sedeli su muškarci bronzane boje i pili mastiku u senci.
Nikada mi nijedan poziv nije tako kidao srce.
Sinulo mi je da starimo
I da pogrešno koristimo jedni druge, dok još ima vremena.
Mogao sam da biram jedno od dvoga: da zgrabim telefon,
Uzmem auto do aerodroma i odletim dole
Ili da sve promene definitivno otpišem,
Da se pomirim s mišljem da nikad više
Neću biti ljubavnik na suncu. Prvo sam se osećao
Tako teškim i komplikovanim da sam izabrao da izaberem
Ovo poslednje. Sada sam ovde, Star
Odan, oko ponoći, s kalendarom punim
Pokajanja i samoobmana. Jer
Šta vredi što sam te jednom voleo,
Kada znam da te više voleti neću.

Bo Grin Jensen (Bo Green Jensen) rođen je 1955. Napisao je veliki broj romana, filmskih scenarija i pesničkih zbirki. Piše i pripovetke i eseje. Zaposlen je kao filmski kritičar i novinar u listu *Weekend Avisen* u Kopenhagenu, gde i živi. Objavio je više od trideset knjiga, među kojima su: «*Putevi ruže*» (Rosens veje), 1998, pesničko delo nastalo između 1981. i 1986. (1392 strane!), za koje je dobio nagradu Udrženja danskih kritičara; «*Dan za danom*» (Daf for dag), 1998, autobiografski eseji; «*Bestežinski*» (Vægløs), 1997, pesme i prozaide; "Prvi pejzaž – mitovi, heroji i moderne bajke" (Det første landskab – myter, helte og kunsteventyr), 1999, zbirka eseja o junacima moderne pop-kulture, od crtača, evergrina, tv-serija "Dosije X" ili "Zvezdane staze", pa do špageti vesterna Serda

Leonea, romana Stivena Kinga ili Konana Dojla, sve do horor-serijala "Osmi putnik"; «*Ples kroz leto*» (Dansen gennem sommeren), 1981, roman po kojem je snimljen film; «*Tokom godine*» (I løbet af året), roman, 1983; «*Tragom belog zvuka*» (På sporet efter den hvide lyd), rok eseji, 1983; «*Koliko znamo nebo je plavo*» (Så vidt vi ved er himlen blå), roman, 1985; «*Značenje mesta*» (Stedernes mening), pesme, 1985; «*Nešto u mom životu*» (Noget i mit liv), pesme, 1989; «*Ista reka dva puta*» (Den samme flod to gange), pesme, 1990. Sve knjige objavio je *Rosinante* iz Kopenhagena.

P. C.

